

Az ókori alexandriai Museion épületéről nem maradtak fenn források vagy tárgyi emlékek, így az intézmény funkcionális megújítása, felélesztése mellett döntöttem, építészeti megjelenésében kortárs eszközökkel megidézve és bemutattva Alexandria ókori építészetének jellegzetességeit. Az épületnek kettős funkciót szánok: egyrészt az ókori funkció megidézéseként, a szellemi-tudományos központként betöltött szerepére reflektálva archeológiai kutatóközpontot helyezek el, amely oktatási és régészeti feladatokat lát el, lakóegységekkel kiegészülve, amelyek szállásként szolgálnának az ide érkező külföldi archeológusoknak, történészeknek, kutatóknak.

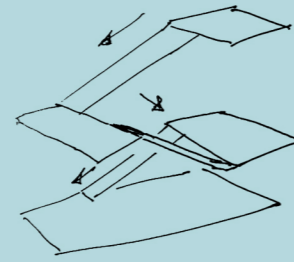
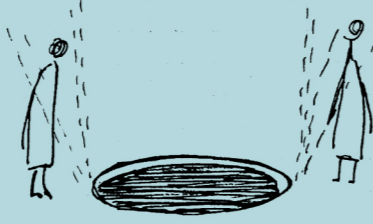
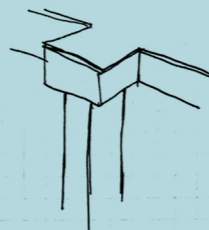
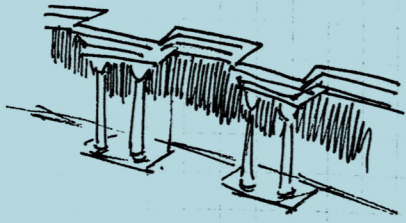
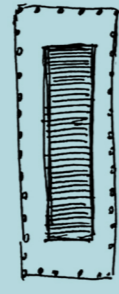
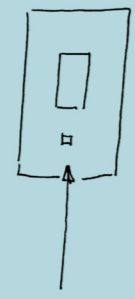
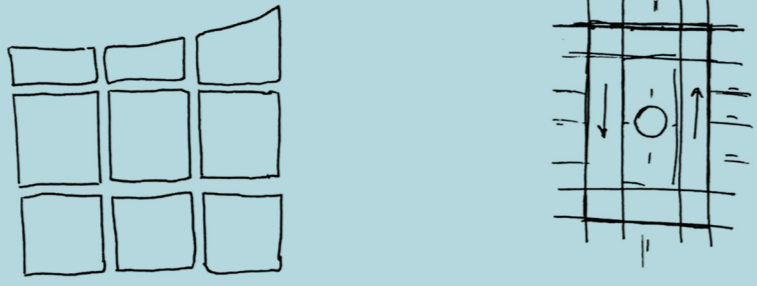
Az épület nagyobbik részét pedig egy mai értelemben vett múzeum létrehozásának szánom, mely az ókori Alexandriát és annak építészetét fókuszba állítva, az itt folyó kutatómunka ismeretanyagára alapozva gyűjteményét várostörténeti vonatkozásában hiánypótló lenne, és amely széles körben tudná bemutatni az ókori Alexandria szerteágazó, a nyugati kultúrára és számos, világszerte ismert épületre tett hatását. A kiállítótér és az archeológiai kutatóközpont így nemcsak működésében, de szellemiségében is kapcsolatot létesít az ókori Museion, és a jelenlegi múzeumfelfogás között, új formában egyesítve az eredeti intézmény kutatói és oktatási funkcióit.

Alexandria - Újjászülető múlt

szerző: Pasker Ingrid
konzulens: Vasáros Zsolt DLA

Explore!

Exploratív
Építészeti
Tanszék

Az épület helyszínétől az alexandriai keleti kikötő öblét választottam a múlttal való kapcsolat megteremtésére. Az épület az öböl vizén úszva helyezkedik el, abban félig elmerülve, a partról egy egyenes gyalogos hídon át lehet megközelíteni, amely így az ókori egyiptomi tengelyes térszervezést idézi meg, és az épület felszerkesztésénél 0,5 méteres rasztert alkalmaztam, mint az ókori városszerkesztési lépték kortárs változatát. A vízben való lebegésnek köszönhetően az épület úgy helyezkedhet el a régészeti területen, hogy alapozásával ne okozzon kárt az esetlegesen alatta fekvő romokban.

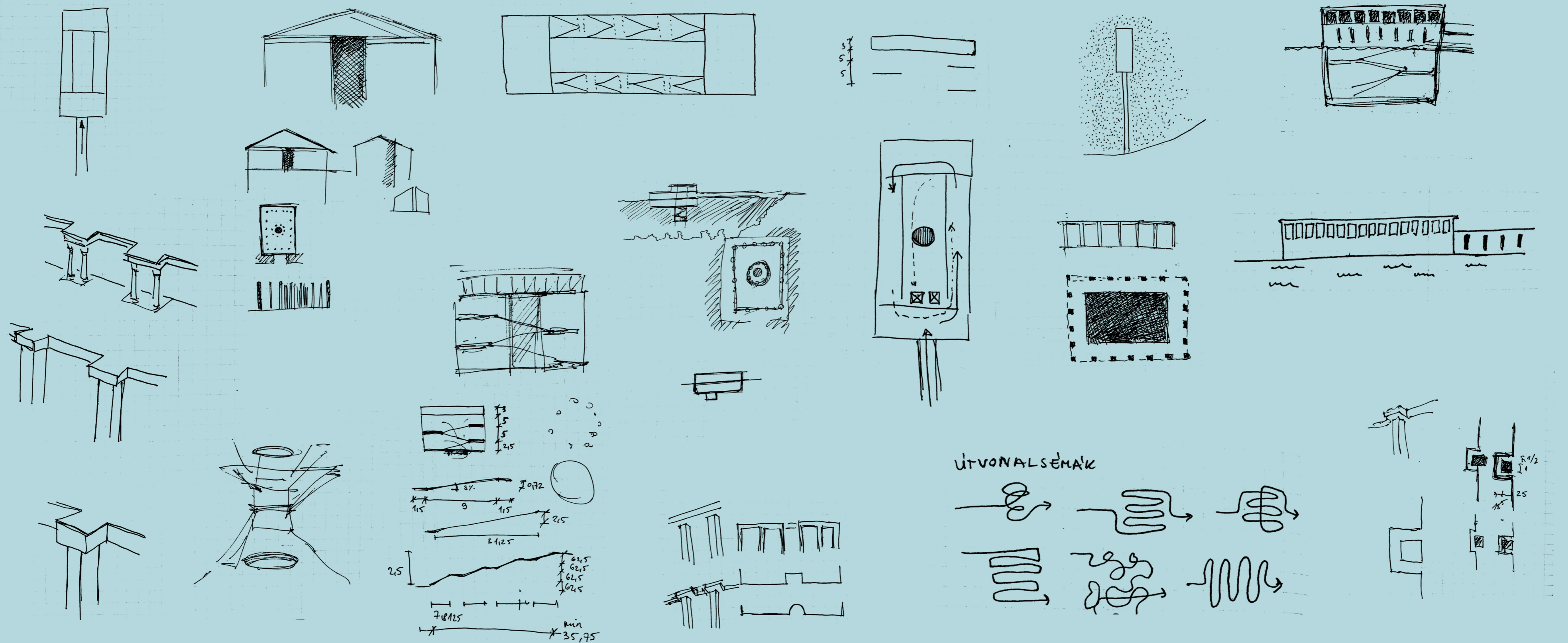
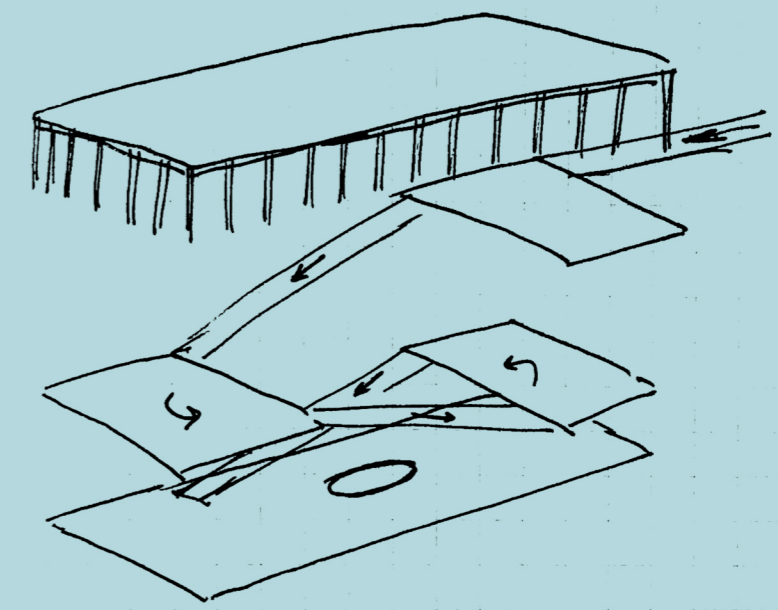
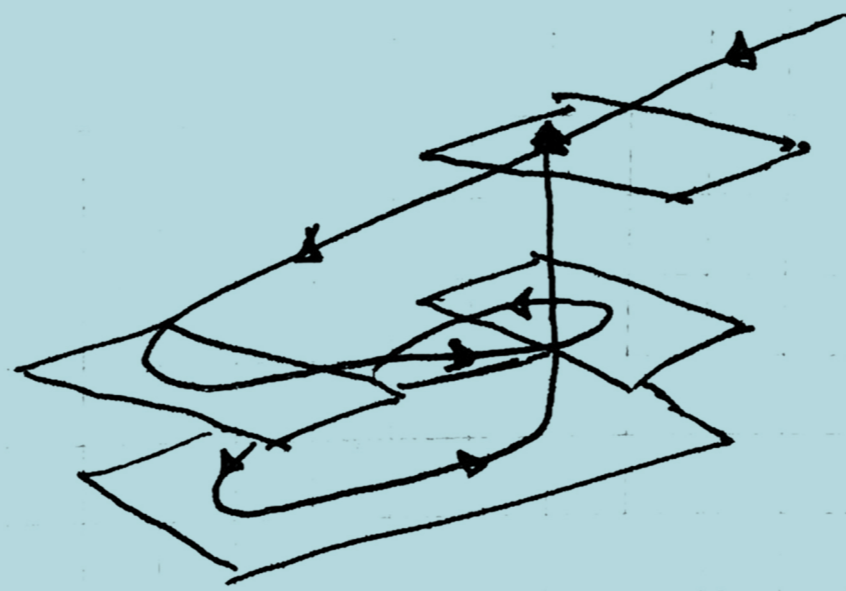
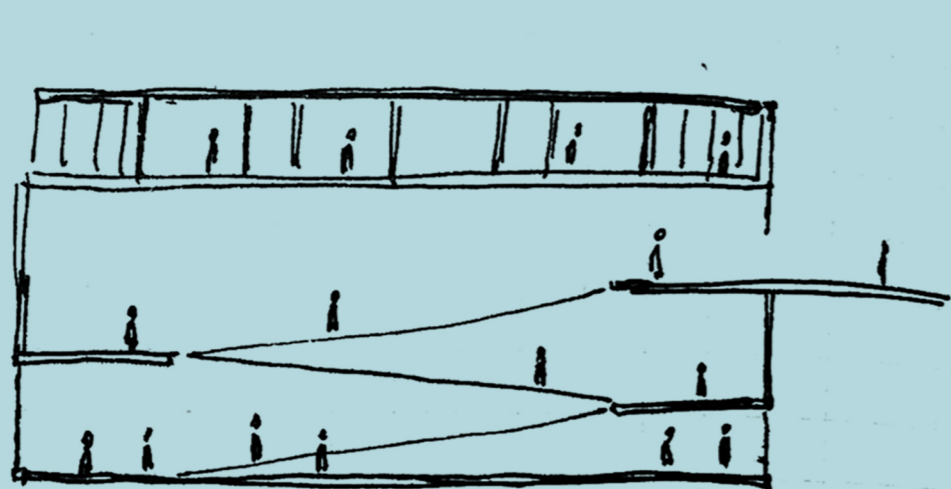
Az épület felső szintjén kap helyet az archeológiai kutatóközpont, irodákkal és lakóegységekkel. Ez a szint teljesen a víz fölött helyezkedik el, így kényelmes munkakörülményeket nyújt, és az itt található szobák elegendő természetes fényhez juthatnak. A legfelső szintet peripteroszt idéző, fedett-nyitott terasz veszi körül, amely pihenő- vagy közösségi térként is használható. A teraszt körülvéve, négyzet alaprajzú pillérek fölött a tető finoman kiugrik, a tört vonalú párkányra való egyértelmű utalásként.

Egy szinttel lejjebb csatlakozik a gyaloghíd az épülethez, ez a szint a külső vízszinttel egy síkban helyezkedik el, és innen lehet lejutni a kiállítótérbe, amelynek különös hangulatát a tenger hullámain áttörő fény játéka adja. A kiállítótér térszervezését a látogatók által bejárt útvonal határozza meg, amelyet a második századi Kom el-Shukafa központi lépcsőháza ihletett, a csigalépcső helyett azonban körkörös útvonalon bejárható egyenes rámpákat választottam, amelyek alkalmasabbak és biztonságosabbak fő kiállítási útvonalként. A rámpák 2,5-2,5 métert hidalnak át, a fémlemelek között így 5 méteres belmagasság alakul ki. Az ereszkedés mentén a falakon idővonalként lehet megjeleníteni a város történelmének és építészettörténetének fontosabb állomásait, a fémlemeleken pedig egy-egy korszak kerülhet bemutatásra leletekkel, videoinstallációkkal, makettekkel, térképekkel.

A rámpák által körülvelt tér alján kör alakú üvegpadlós megnyitást helyeztem el, amely a központi tholos sematikus felelevenítése mellett kijelöli a tér középpontját, és a rámpa minden pontjáról lelátást enged a tenger vizére, vizuális kapcsolatot teremtve a kiállított tárgyak és lelőhelyük között. A kiállítótér aljában az épület rövidebb oldalain üvegfalak jelennek meg, ahol a látogató az épület bejárást követően megpihenhet és elmerenghet a tenger mélyét szemlélve, mielőtt lifttel visszatér a tengerszint fölé.

Az épület víz alá merítése a forró egyiptomi időjárásra is megoldást nyújthat a víz hűvösebb közegének köszönhetően, valamint az épület úszásából adódóan a vízszint változásaihoz is alkalmazkodni tud.

A tenger felszínén, az ókori kikötő felett úszó archeológiai és kiállítási tér mind funkciójában, mind formájában arra kínál egy lehetőséget, hogy miképpen lehet az alexandriai Museion több, mint kétezer éves intézményét napjainkban is helytálló módon feleleveníteni, miként tud megújulni, újjászülni a múlt.

Alexandria - Újjászülető múlt

szerző: Pasker Ingrid
konzulens: Vasáros Zsolt DLA

Explore!

X Exploratív
Építészeti
Tanszék

Alexandria - Újjászülető múlt

Pasker Ingrid

Konzulens: Vasáros Zsolt DLA

TDK 2021 Exploratív Építészeti Tanszék

Tartalomjegyzék

Absztrakt	3
Abstract: Alexandria - Past Reborn	4
Alexandria fénykora és pusztulása	5
Archeológiai kutatások	7
Az ókori Museion	8
Új Museion	8
A tervezett épület építészeti karaktere, az ókor megidézése	10
Négyzetrácsos úthálózat	10
Tengelyre szerkesztés	10
Peripterosz	11
Tört vonalú párkány	11
Tholos	12
Katakomba csigalépcsője	13
Építészeti koncepció	13
Internetes források	16
Nyomtatott források	18

Absztrakt

Az ókori Alexandriát Nagy Sándor alapította i.e. 332-ben, és Egyiptom fővárosa, valamint a hellén civilizáció kulturális és intellektuális központja volt a Ptolemaios-dinasztia idején i.e. 30-ig, amikor Egyiptom a Római Birodalom befolyása alá került.

A Museion (szó szerint: a Múzsák szentélye) az alexandriai palotaegyüttes része volt a híres könyvtárral együtt, amely feltehetően több százezer művet őrzött. A Museion azonban több volt, mint szentély; a hellén világ legnagyobb tudósait és filozófusait hívták meg, hogy itt folytassák tevékenységüket, oktatást nyújtsanak az uralkodó legidősebb gyermekének, és szűk körű előadásokat tartsanak. Az ókor olyan kiemelkedő személyei dolgoztak itt, mint Arkhimédész és Euklidész, és a homéroszi művek fennmaradása is ide köthető.

Akárcsak a Museion, Alexandria is felbecsülhetetlenül nagy hatással volt a későbbi nyugati és közel-keleti kultúrákra. Az építészeti formakincs elemei tovább élnek a római, a kora keresztény, a bizánci, az iszlám és a barokk építészetben is, azonban a város építészetét csak töredékeiben ismerjük. Az ókori Alexandria métereivel a mai város és a kikötő vize alatt várja, hogy újra napvilágra kerüljön.

A tervezés során egy letűnt és kevésbé ismert kor építészetének kortárs formában történő megelevenítésére szeretnék kísérletet tenni. Újjászülethet-e a Museion funkciója? Milyen eszközökkel lehet történelemhamisítás nélkül a múlt építészeti formáit megteremtteni? Miként lehet megidézni azt, amit csak áttételesen és fragmentumaiban ismerünk?

Abstract: Alexandria - Past Reborn

Ancient Alexandria was founded by Alexander the Great in 332 B.C. and was the capital of Egypt and the cultural and intellectual centre of the Hellenic civilization during the Ptolemy dynasty until 30 B.C. when Egypt came under the influence of the Roman Empire.

The Museion (literally: Shrine of the Muses) was part of the Alexandria Palace along with the famous library that contained hundreds of thousands of works. Yet, the Museion was more than a sanctuary; the greatest scholars and philosophers of the Hellenic world were invited here to work, to provide education for the eldest child of the ruler, and to give lectures. Prominent figures of antiquity worked here, such as Archimedes and Euclid, and the survival of Homeric works is also associated with the institution.

Like the Museion, Alexandria had a significant impact on later Western and Middle Eastern cultures. Architectural elements lived on in Roman, Byzantine and Baroque architecture. However, today the architecture of the city is known only in fragments. Ancient Alexandria lies underground meters below the present-day city and within the harbour's waters, waiting to be explored. In my design, I would like to attempt to bring into life the architecture of a bygone and little-known age in a contemporary form. Can the function of the Museion be reborn? By what means can the architectural forms of the past be recreated without falsifying history? How can we evoke what we know only indirectly and in fragments?

Alexandria fénykora és pusztulása

Az egyiptomi Alexandria több mint kétezer éves városa a Földközi-tenger partján, a Nílus delta-vidékétől nyugatra fekszik. Alapítása Nagy Sándor hódító hadjáratához köthető az i.e. 4. században, de már akkoriban is volt itt egy kisebb, egyiptomi település, Rhakotis. A terület több kedvező földrajzi tulajdonsággal is bír: a természetes szigetek, zátonyok hullámtörőként szolgáltak a partvonal előtt, már i.e. 400 körül is működött itt kikötő, és a várostól délre elterülő Mariout-tónak köszönhetően a földnyelven alapított város jól védhető pozícióban helyezkedett el.

Alexandria virágkorát az ókorban élte; i.e. 331-32-ben alapította Nagy Sándor, amikor a Perzsa Birodalomtól elfoglalta Egyiptomot. I.e. 323-ban bekövetkezett halála után birodalma szétesett, Egyiptomban a Ptolemaiosz-dinasztia került hatalomra és a város három évszázadon át volt a dinasztia uralkodói központja. A város építését I. Ptolemaiosz Sótér kezdte meg a Nagy Sándor által kijelölt alapokon, aki Nagy Sándor egykori hadvezére, majd helytartója volt, míg i.e. 306-ban fáraóvá koronáztatta magát. Alexandria elsősorban hellén város volt, de görög, egyiptomi és zsidó lakossága kulturális olvasztótégelyként működött, és a fejlett, több ezer éves egyiptomi kultúra és vallás is formálta a város képét, építészetét és művészetét, emellett mind a görög, mind az egyiptomi isteneknek épültek templomok. A város gyors ütemben fejlődött kereskedelmi, vallási és uralkodói központként, és intézményeinek köszönhetően, mint az alexandriai könyvtár és a Museion, a hellén világ kulturális központjává vált. Diodorus Siculus ókori történész i.e. 60 körül, VII. Kleopátra (i.e. 51-30.), az utolsó Ptolemaiosz uralkodó trónra kerülése előtt Alexandriát mint a civilizált világ első városát említi, amely messze megelőzi a többi várost eleganciájában és gazdagságában, és feljegyzí, hogy a városnak ekkoriban több mint háromszázezer szabad lakosa volt.

I.e. 31-ben az actiumi csata, ahol Marcus Antonius és Kleopátra hadai vereséget szenvedtek Octavianus hadseregével szemben, jelentette a Ptolemaiosz-dinasztia végét. Egyiptom Octavianus (Augustus császár) irányítása alá került, és római provinciává vált. Ekkorra Alexandria már az "ismert" nyugati világ legjelentősebb városai közé tartozott Róma és Konstantinápoly mellett, és bár elvesztette hatalmi központ jellegét, kulturálisan és gazdaságilag továbbra is fontos szerepet töltött be a Római Birodalom részeként. A hetedik században az iszlám arab terjeszkedés elérte a várost, az itt áthaladó indiai fűszerkereskedelmi útvonalnak köszönhetően kereskedelmi szerepét meg tudta őrizni, bár a

város területe a felére csökkent. A 16. században az Oszmán Birodalom részévé vált, és fokozatosan eljelentéktelenedett.

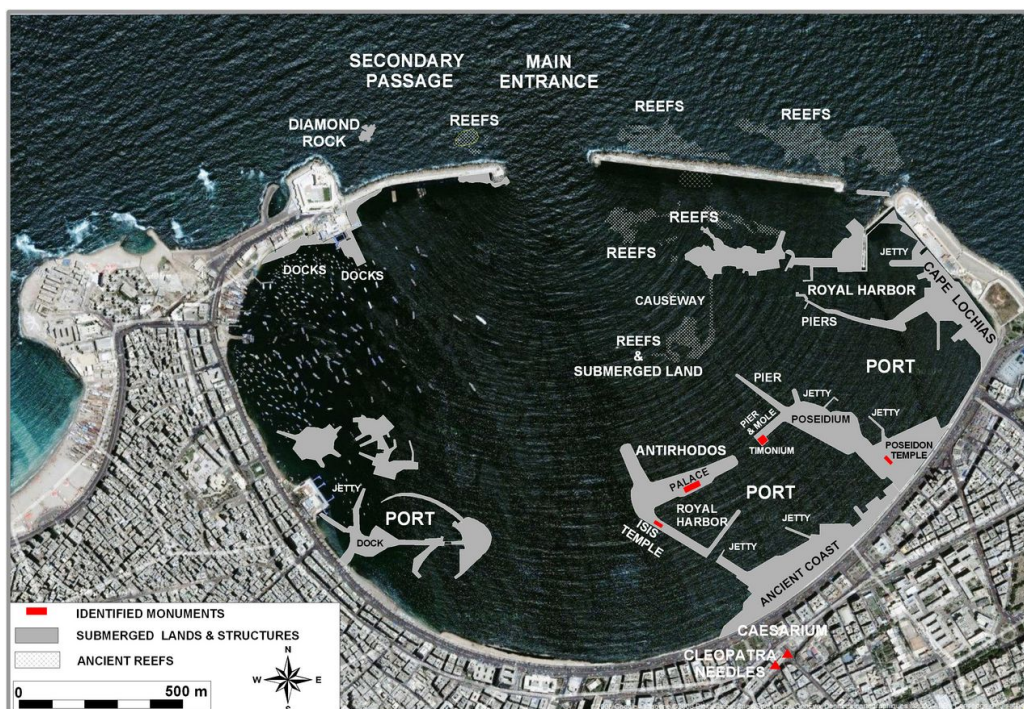
A város pusztulásához több természeti katasztrófa is hozzájárult. A 365-ös krétai földrengést követő cunami Alexandria mellett több Földközi-tenger melletti várost is romba döntött. Az alexandriai kikötő megsüllyedését és víz alá kerülését a tengerszint lassú emelkedése mellett egy későbbi, 8. századi cunami okozta. Ami megmaradt a városból, az ókori romok szokásos sorsára jutott: köveit elbontották építőanyagoknak, későbbi háborúk során lerombolták, és számos, a 18. században még álló felszín feletti, épített emléket nyugat-európai hódítók és utazók szállítottak el a világ különböző nagyvárosaiba. Az 19. század közepén még az alexandriai kikötő mellett álló, Kleopátra túi néven ismert páros obeliszk darabjai ma a londoni Temze-parton, és a New York-i Central Parkban tekinthetők meg. A modern város építése a 19. század elején kezdődött meg, amely az első világháborúra teljesen maga alá temette az egykori város területét, bár az építés során napvilágra került leletek egy része feljegyzésre került.

Alexandria térképe - pirossal jelölve az ókori, feketével a mai városszövet és partvonal
Judith McKenzie: The Architecture of Alexandria and Egypt, 300 B.C. to A.D. 700. 29. o.

Archeológiai kutatások

Alexandria ókori építészetét sokáig elveszítettnek hitte a tudomány, olyannyira kevés tárgyi emlék maradt fenn a korból: csupán sírok, obeliszkok, építészeti töredékek, szobrok és kisebb használati tárgyak. Azonban a 20. században megjelenő technikai innovációk új lehetőségeket nyitottak az archeológusok és történészek előtt, elsősorban a víz alatti kutatás területén, és a városról szóló korábbi, írásos források feldolgozása is eredményekre vezetett, amelynek köszönhetően nagy vonalakban a város jellegéről, elrendezéséről és több középület helyéről is többet megtudhatunk. Sajnos azonban mire a kutatók és a publikum érdeklődése Alexandria ókori romjai felé fordult, a modern város maga alá temette ókori elődjét, és feltételezhetően a magasházak alá készült mélyalapok tovább károsították a föld alatt több méter mélyen megbúvó leleteket. Az ókori város legnagyobb része a szárazföldre esik, és a jelenlegi Alexandria alatt csak részleges feltárások végezhetők, így a kutatások elsősorban az ókori kikötőre és környezetére fókuszálnak, amely a mai keleti kikötő öblében fekszik. Az első tenger alatti felderítést 1961-ben Kamel Abul-Saadat amatőr régész végezte, ennek következtében az egyiptomi állam és az UNESCO is felfigyelt a területre. Az utóbbi megbízásából 1968-ban Honor Frost és Vladimir Nesteroff feltérképezték a romok egy részét, azonban a tenger alatti feltárások csak az 1990-es években folytatódhattak, egyiptomi-francia

Az alexandriai keleti kikötő légifotója, az ókori kikötő és épületek jelölésével

<https://www.franckgoddio.org/projects/sunken-civilizations/alexandria.html>

együttműködésben, nemzetközi kutatók bevonásával, ekkor több ezer építészeti töredéket, épületszobrot és tárgyat találtak. Ezzel párhuzamosan a varsói egyetem régészei a szárazföldön végeztek ásatásokat, az ókori városszövet részleteit feltárva. Azóta rendszeresen folynak kutatások, emellett 2009-ben létrehozták az alexandriai tengeri régészet és víz alatti kulturális örökség központját¹, amely kutatások mellett posztgraduális képzésben nyújt lehetőséget a feltáráshoz szükséges készségek elsajátítására.

Az ókori Museion

A Museion² és az alexandriai könyvtár II. Ptolemaiosz Philadelphus uralkodása alatt épült fel, akárcsak a legtöbb középület, a palota és a pharoszi világítótorony, bár elképzelhető, hogy már I. Ptolemaiosz Sótér megkezdte az építését.

Annak ellenére, hogy a múzeum szó eredetét adja, a Museion szó a “Múzsák szentély”-ét jelentette, de sokkal inkább volt szellemi és tudományos központ. Az alexandriai museionba a hellén civilizáció kiemelkedő tudósai, filozófusai, matematikusai és írói kaptak meghívást, hogy fizetés, szállás és adómentesség ellenében itt végezzék tevékenységüket. Emellett rendszerint a trónörökös tanítását is a Museiont vezető papra bízták. A Museionnak és a hozzá tartozó méltán híres, több mint százezer tekercset tartalmazó könyvtárnak a helyszínét, alaprajzát és megjelenését sem ismerjük, csupán leírásokból lehet arra következtetni, hogy az épületkomplexumban előadótereket, privát dolgozószobákat, lakóegységeket és kerteket lehetett találni.

Új Museion

Mivel az ókori Museion épületéről nem maradtak fenn források vagy tárgyi emlékek, az intézmény funkcionális megújítása, felélesztése mellett döntöttem, építészeti megjelenésében kortárs eszközökkel megidézve és bemutatva Alexandria ókori építészetének jellegzetességeit. Az épületnek kettős funkciót szánok: egyrészt az ókori funkció megidézéseként, a szellemi-tudományos központként betöltött szerepére reflektálva archeológiai kutatóközpontot helyezek el, amely oktatási és régészeti feladatokat lát el, lakóegységekkel kiegészülve, amelyek szállásként szolgálnának az ide érkező külföldi archeológusoknak, történészeknek, kutatóknak.

¹ Alexandria Centre for Maritime Archaeology and Underwater Cultural Heritage

² csaknem minden forrásban eltérő írásmóddal: Muszeion, Musaeum, Museum, Mouseion, Μουσείον

Az épület nagyobbik részét pedig egy mai értelemben vett múzeum létrehozásának szánom, mely az ókori Alexandriát és annak építészetét fókuszba állítva, az itt folyó kutatómunka ismeretanyagára alapozva gyűjteményét várostörténeti vonatkozásában hiánypótló lenne, és amely széles körben tudná bemutatni az ókori Alexandria szerteágazó, a nyugati kultúrára és számos, világszerte ismert épületre tett hatását. A kiállítótér és az archeológiai kutatóközpont így nemcsak működésében, de szellemiségében is kapcsolatot létesít az ókori Museion, és a jelenlegi múzeumfelfogás között, új formában egyesítve az eredeti intézmény kutatói és oktatási funkcióit.

Tekintettel az alexandriai leletek fontosságára, nem alaptalan a feltételezés, hogy egy, az alexandriai Museionhoz hasonlóan elismert és külföldi szakértők által is felkeresett kutatói intézmény jöhetne itt létre. A kiállítótér pedig azon túl, hogy eljuttatja a szélesebb közönséghez a kutatások eredményét, és ismerteti az ókori város jelentőségét, bevételével támogathatja az itt folyó régészeti kutatásokat.

A francia-egyiptomi feltárás Alexandriában

<https://www.smithsonianmag.com/science-nature/raising-alexandria-151005550/>

A tervezett épület építészeti karaktere, az ókor megidézése

A tervezés legelejétől fontos célkitűzés volt számomra, hogy az ókori építészetre való utalások a kortárs építészeti megjelenés részei legyenek. A Museionra való közvetlen reflektálást megakadályozza, hogy az épületről nincsen konkrét ismeretünk. A koncepció kialakításakor így nem egy ismert épület rekonstrukciójára törekedhettem, hanem az ókori alexandriai építészet karakteres sajátosságainak, innovációinak a megidezésére, bemutatására a tér szervezésében, szubjektív tervezői szemlélettel válogatva az átemelhető építészeti eszközök és elvek között. Bizonyos, Alexandriára jellemző építészeti, elsősorban a díszítő funkciójú elemek integrálásáról lemondtam, például az először itt megjelent, de Petrában is megtalálható akantuszleveles oszloplábazat és a sajátos alexandriai korinthoszi oszloprend, mint az ókor építészetre jellemző elemek idegenül és funkcióvesztetten hatnának egy kortárs tér részeként. Azonban más, átfogóbb építészettörténeti jellegzetességek, szerkesztési elvek átemelhetőek a 21. századba is.

Négyzetrácsos úthálózat

Az ókori Alexandria szabályos, tervezett utcahálózattal rendelkezett; négyzetes blokkok egyenes utcákkal határolva, derékszögű rendszerben. Az utcahálózatot a ptolemaioszi korban, a város alapításakor jelölték ki így, a római korban pedig tovább bővítették a rendszerhez igazodva, és a középkorban is megőrződött. Már a városszerkezetben is megjelenik a görög és egyiptomi kultúra összefonódása, mivel a hálós szerkesztés a görög mintára történt, de négyzetrács méretei az egyiptomi könyök (0,525 m) hosszán alapulnak. A mai város egyes utcái is egybeesnek az ókori utcák vonalával.

Tengelyre szerkesztés

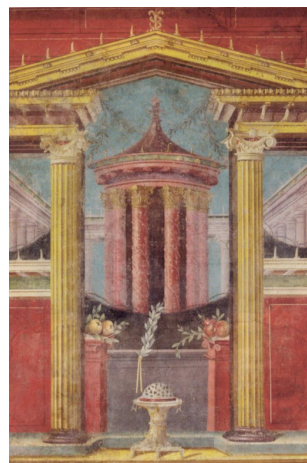
Az ókori egyiptomi térszervezés jellemzői a folyosó jellegű terek használata és az épületelemek egyenes vonalú tengelyre felfűzése különösen a monumentális épületegyüttesek, a templomok és piramisok esetében. A görög templomok általában a megközelítési iránnyal szöveget bezárva helyezkedtek el, azonban az egyiptomi kultúra hatására tengelyesen szerkesztett, klasszikus stílusban épült templomegyüttesek is megtalálhatóak a ptolemaioszi korban. Legkorábbi fennmaradt példája a Hermopolis Magna, amely Alexandriától 450 km-re délre található, de egyes feltételezések szerint a bejárati kapuval egy tengelyen álló, oszlopos udvarral körülvett templom Alexandriában alakult ki. Ez a templomtípust később, a római kori Közép-Keleten is használták.

Peripterosz

Az oszlopokkal körülvett cella az ókori görög építészet ikonikusnak számító jellegzetessége. Alexandria építésze elsősorban görög megjelenésű volt, kis változásokkal az egyiptomi kultúra hatására. A Serapeion, a város legfontosabb temploma is klasszikus stílusban épült, korinthuszi oszloprenddel, azonban a peripterosz megjelenését a görög kultúra jelképeként is fontosnak tartom.

Tört vonalú párkány

A klasszikus görög építészeti elemek és épületdekorációk szerkezeti megközelítésről árulkodnak, az függőleges és vízszintes tartószerkezetek tiszta rendszerű esztétikát alkotnak. A klasszikus elemek "barokkos" változatai is megjelentek már az ókorban, amikor a pillérek és párkányok a tartószerkezettől függetlenül dekoráló elemként is megjelentek az épületeken, tört timpanonok, íves és tört vonalú párkányok, és negyedoszlopok vagy pilaszterek formájában. A fél- és negyedoszlopok, pilaszterek már az i.e. 5. században fellelhetők a görög területeken, a tört és íves vonalú párkányok és tört timpanonok, golyvázódó épületelemek azonban Alexandriában jelentek meg először a párkánytöredékek alapján, és a város kulturális jelentőségének és kereskedelmének köszönhetően tűntek fel később a görög és római területeken, petrai homlokzatokon és pompeii falfestményeken.

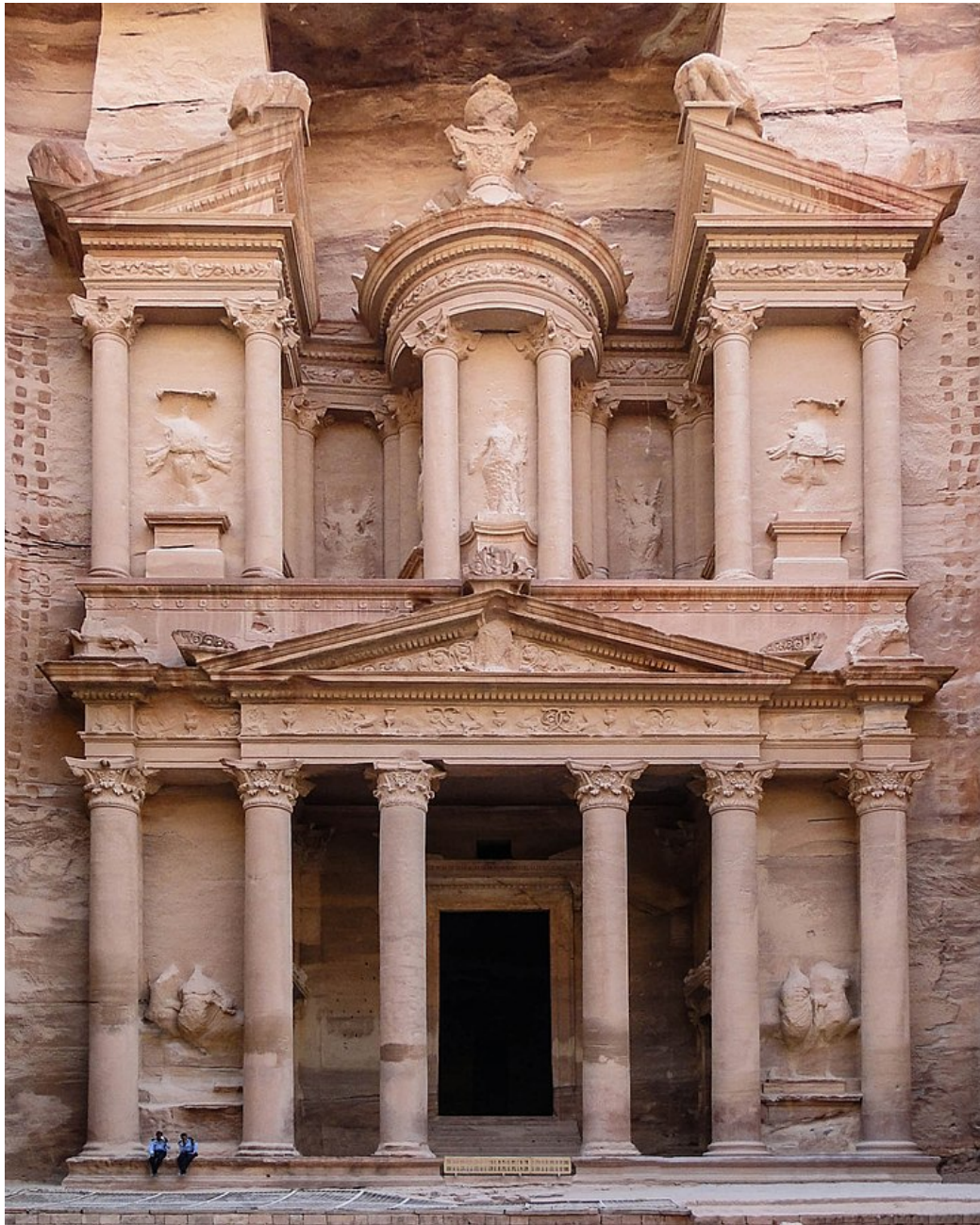
Pompeii, második stílusban készült falfreskók feltételezhetően Alexandria építészetéből merített formákkal
<https://quod.lib.umich.edu/cgi/t/text/text-idx?cc=acls;c=acls;idno=heb90048.0001.001;node=heb90048.0001.00>

1:20.3;rgn=div1;view=text

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roman_fresco_from_Boscoreale,_43-30_BCE,_Metropolitan_Museum_of_Art.jpg

Tholos

A kör alaprajzú, oszlopokkal körülvett épület több olyan ábrázoláson is megfigyelhető, amelyeket valószínűleg Alexandria ihletett, és még a város fénykorának ideje alatt készültek.

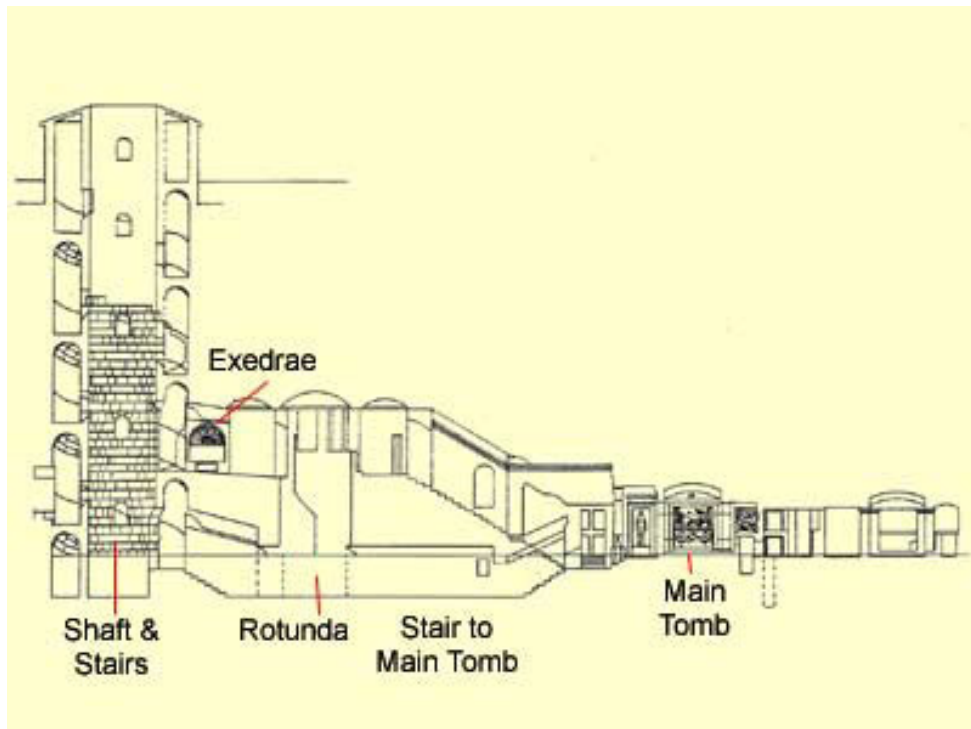

Petra, Al Kazneh, tört timpanon és tholos. Petra területe szoros kereskedelmi kapcsolatban állt Alexandriával, és előképként szolgált a klasszikus díszítőelemek tekintetében.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Al_Khazneh.jpg

Katakomba csigalépcsője

A Kom es-Shukafa i.u. 2. századi katakombájának közlekedőterét egy föld alá vezető, széles orsóterű csigalépcső adja. A jó állapotban fennmaradt építmény a római kori alexandriai művészetnek egy fontos emléke, a benne található domborműveken a dekorációs elemek a római kultúrából merítenek, míg a szakralitást megjelenítő elemek (így az ábrázolt istenek) az egyiptomi kultúra sajátjai.

Kom es-Shukafa, metszet

<http://www.touregypt.net/featurestories/komelshuqafa.htm>

Építészeti koncepció

Az épület helyszínéül az alexandriai keleti kikötő öblét választottam a múlttal való kapcsolat megteremtésére. Az épület az öböl vizén úszva helyezkedik el, abban félig elmerülve, a partról egy egyenes gyalogos hídon át lehet megközelíteni, amely így az ókori egyiptomi tengelyes térszervezést idézi meg, és az épület felszerkesztésénél 0,5 méteres rasztert alkalmaztam, mint az ókori városszerkesztési lépték kortárs változatát. A vízben való lebegésnek köszönhetően az épület úgy helyezkedhet el a régészeti területen, hogy alapozásával ne okozzon kárt az esetlegesen alatta fekvő romokban.

Az épület felső szintjén kap helyet az archeológiai kutatóközpont, irodákkal és lakóegységekkel. Ez a szint teljesen a víz fölött helyezkedik el, így kényelmes munkakörülményeket nyújt, és az itt található szobák elegendő természetes fényhez juthatnak. A legfelső szintet peripteroszt idéző, fedett-nyitott terasz veszi körül, amely pihenő- vagy közösségi térként is használható. A teraszt körülvevő, négyzet alaprajzú pillérek fölött a tető finoman kiugrik, a tört vonalú párkányra való egyértelmű utalásként.

Egy szinttel lejjebb csatlakozik a gyaloghíd az épülethez, ez a szint a külső vízszinttel egy síkban helyezkedik el, és innen lehet lejutni a kiállítótérbe, amelynek különös hangulatát a tenger hullámain áttörő fény játéka adja. A kiállítótér térszervezését a látogatók által bejárt útvonal határozza meg, amelyet a második századi Kom el-Shukafa központi lépcsőháza ihletett, a csigalépcső helyett azonban körkörös útvonalon bejárható egyenes rámpákat választottam, amelyek alkalmasabbak és biztonságosabbak fő kiállítási útvonalként. A rámpák 2,5-2,5 métert hidalnak át, a félemeletek között így 5 méteres belmagasság alakul ki. Az ereszkedés mentén a falakon idővonalként lehet megjeleníteni a város történelmének és építészettörténetének fontosabb állomásait, a félemeleteken pedig egy-egy korszak kerülhet bemutatásra leletekkel, videoinstallációkkal, makettekkel, térképekkel.

A rámpák által körülvelt tér alján kör alakú üvegpadrós megnyitást helyeztem el, amely a központi tholos sematikus felelevenítése mellett kijelöli a tér középpontját és a rámpa minden pontjáról lelátást enged a tenger vizére, vizuális kapcsolatot teremtve a kiállított tárgyak és lelőhelyük között. A kiállítótér aljában az épület rövidebb oldalain üvegfalak jelennek meg, ahol a látogató az épület bejárását követően megpihenhet és elmerenghet a tenger mélyét szemlélve, mielőtt lifttel visszatér a tengerszint fölé.

Az épület víz alá merítése a forró egyiptomi időjárásra is megoldást nyújthat a víz hűvösebb közegének köszönhetően, valamint az épület úszásából adódóan a vízszint változásaihoz is alkalmazkodni tud.

A tenger felszínén, az ókori kikötő felett úszó archeológiai és kiállítási tér mind funkciójában, mind formájában arra kínál lehetőséget, hogy miképpen lehet az alexandriai Museion több, mint kétezer éves intézményét napjainkban is helytálló módon feleleveníteni, miként tud megújulni, újjászületni a múlt.

Internetes források

The Alexandria Underwater Museum Project, UNESCO Underwater Cultural Heritage

<http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/underwater-cultural-heritage/museums-and-tourism/alexandria-museum-project/>

Az alexandriai Museion, Szépművészeti Lexikon

<http://www2.szepmuveszeti.hu/hyperion/lexikon.php?s=az%20alexandriai%20museion>

History of Alexandria, Britannica

<https://www.britannica.com/place/Alexandria-Egypt/History>

City layout, Britannica

<https://www.britannica.com/place/Alexandria-Egypt/City-layout>

Scientists, archaeologists and historians will unravel the mystery of Egypt's sunken cities, Stanford News

<https://news.stanford.edu/pr/00/agunur110.html>

Hellenistic Egypt: the Alexandria Museum, UCL

<https://www.ucl.ac.uk/museums-static/digitalegypt/museum/museum3.html>

Musaeum, Wikipedia

<https://en.wikipedia.org/wiki/Musaeum>

Alexandrian Museum, Britannica

<https://www.britannica.com/topic/Alexandrian-Museum>

Az alexandriai Museion, Szépművészeti Lexikon

<http://www2.szepmuveszeti.hu/hyperion/lexikon.php?s=az%20alexandriai%20museion>

The Catacombs of Kom el-Shuqafa, the "Mound of Shards," Part I: An Introduction and the First Level, Tour Egypt

<http://www.touregypt.net/featurestories/komelshuqafa.htm>

Alexandria Centre for Maritime Archaeology & Underwater Cultural Heritage

<http://www.cmauch.org/>

Raising Alexandria, Smithsonian Magazine

<https://www.smithsonianmag.com/science-nature/raising-alexandria-151005550/>

Sunken civilizations: Alexandria, Franck Goddio

<https://www.franckgoddio.org/projects/sunken-civilizations/alexandria.html>

French excavations abroad Alexandria (Egypt), Archéologie sous-marine

<https://archeologie.culture.fr/archeo-sous-marine/en/alexandria-egypt>

Alexandria, Kom el-Dikka, Polish Centre of Mediterranean Archeology University of
Warsaw

<https://pcma.uw.edu.pl/en/2019/04/28/alexandria-kom-el-dikka/>

How Egypt plans to excavate antiquities submerged under Alexandria waters, Al-Monitor

<https://www.al-monitor.com/originals/2021/01/egypt-alexandria-underwater-antiquities-preserve-heritage.html>

Underwaters excavations of the lighthouse of Alexandria, Landmarks of the World

<https://www.wonders-of-the-world.net/Seven/Underwater-excavations-of-the-lighthouse-of-Alexandria.php>

Utolsó letöltés mind: 2021.11.01.

Nyomtatott források

Judith McKenzie: *The Architecture of Alexandria and Egypt, 300 B.C. to A.D. 700*. Yale University Press, 2007.

Hajnóczy J. Gyula: *Keleti és átmeneti kultúrák*. Nemzeti Tankönyvkiadó, 2003.

Theodore Vrettos: *Alexandria City of the Western Mind*. The Free Press, 2001.

George Hinge (szerk.), Jens A. Krasilnikoff (szerk.): *Alexandria A Cultural and Religious Melting Pot*. Aarhus University Press, 2009.